

Zenekari edukáció – közönség-utánpótlás

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége idén is tervez konferenciát a fiatalok zenei nevelésének elősegítése érdekében, ez alkalommal Budapesten. A közelgő esemény kapcsán Hollerung Gáborral, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar igazgató-karmesterével beszélgettünk a legfontosabb kérdésekről és megoldási lehetőségekről.

! A tavaly májusban Pécsen megrendezett konferencián a résztvevők egyöntetű véleménye szerint a legnagyobb problémát az új generációk zenei nevelésében a finanszírozás jelenti, a zenekarok költségvetéséből hiányzik az erre a területre felhasználható önálló finanszírozási tétel. Változott-e az elmúlt egy esztendőben a helyzet?

– Érdemben sajnos semmi sem változott az elmúlt egy év során. Meglátásom szerint – és ezt az álláspontomat nagyon sok zenekari kollégám is osztja – Magyarországon az ifjúság zenei edukációja túl sokszereplős, emiatt koordinálatlan, és így fajsúlyában és lehetőségeiben rendkívül különböző. A 80-100 főből álló zenei együttesek, amelyek a zeneirodalom szinte összes művét nagy eséllyel képesek magas színvonalú produkciókban megszólaltatni, és azokat élvezetes és minőségi módon a fiatalok számára tolmácsolni, sokkal kisebb eszközökkel rendelkeznek, mint sokan mások a zenei világban. Az már viszont a mi saját döntésünk, hogy mennyit áldozunk ezekre az ifjúsági koncertekre, amit persze önös érdekből is teszünk, hiszen így biztosíthatjuk csak a nevelési szándékunkon túl, hogy a jövőben is legyen

közönségünk. Annak idején az Országos Filharmónia szervezte ezeket az ifjúsági hangversenyeket, egy kézben összpontosult minden, ami bár nem mondható a legjobb megoldásnak, mégis működőképes volt. A mi generációnk, amely ezen nőtt fel, relatíve színvonalas koncertekre juthatott el akár a Zeneakadémián, akár a vidéki hangversenytermekben, illetve iskolákban. A hangsúly azóta azonban félig-meddig automatikusan átkerült a művészeti műhelyekre, vagyis a zenekarokra, miközben az Országos Filharmónia sem szűnt meg. Ez az intézmény viszont a rendszerváltást követően már nem tudta igazán színvonalasan ellátni a feladatot az ifjúsági edukáció területén, nem volt rá elegendő anyagi forrása, s így olyan tiszteletdíjakat kínált, amikkel az igazán színvonalas zenekarokat már nem tudta megszerezni. Ezek után jött a képbe a Müpa, ami hatalmas eszközökkel és jelentős ifjúsági programkínálattal rendelkezik. Majd egyik reggel a Zeneakadémia is arra ébredt, hogy immár nemcsak akadémia kíván lenni, hanem hangversenyközpont is. Az Országos Filharmónia ekkor új erőre kapott, és sokkal több eszközre tett szert, mindeközben a Nemzeti Kulturális Alap pedig pályázatokat hirdet és marginális összegekkel ugyan, de támogatja az ifjúsági hangverseny programokat. Kialakult egy olyan piac, aminek a szereplői nem tudnak egymásról. Nem a sokszínűséggel van tehát a probléma, hanem azzal, hogy a megtérülési esélyek szempontjából aránytalanok a források a különböző intézményi típusok között. Van, aki kevésből csinál túl sokat, van, aki pedig túl sokból keveset.

! Mondana néhány követendő példát?

– Ott van a Lukácsházi-féle BonBon Matiné, a Szegedi Szimfonikus Zenekar programja, ami kiválóan működik, vagy jó példa erre Győr, ahol a fiatalok évente három-négy alkalommal is ellá-

togatnak szimfonikus koncertekre. Ha az iskolának van erre alkalmas helyisége, akkor mi megyünk el hozzájuk, és a legjobb darabokból állítunk össze számukra műsort. Ezeknek a programoknak és kezdeményezéseknek már most mérhető eredményei vannak.

! Ki finanszírozza ezeket a koncerteket?

– A legnagyobb probléma, hogy az önkormányzatok kivonták magukat, így a tankerületek kezébe került a kérdéskör. A hangverseny-látogatások simán bekerülhetnének az iskolai munkatervbe, ami által a gyerekek évente akár négy alkalommal is könnyedén eljuthatnának egy egyórás koncertre. Ezt egyszerűen meg lehetne oldani, több város pozitív példája is azt mutatja, hogy ez a lehetőség szélesebb körben is működhetne. Sajnos ezen a téren azonban minden kezdeményezés falakba ütközik, mert a tankerületek félnek attól, hogy a koncertek pénzbe kerülnek, s hogy ha erre áldoznak, akkor még a diákok logisztikájával is foglalkozniuk kell. Tudjuk viszont, hogy egy iskolában nagyon sok mindenre kínálkozik lehetőség, ha valami értelmes szándékból és gondolatból születik. Ez nem is igazán anyagi kérdés, hiszen a szimfonikus zenekarok mind ezért nem kapnak és nem is várnak pénzt, egyedül az útiköltséget kellene megfinanszírozniuk a tankerületeknek. A fővárosban például ott van a mi Klauzál Házunk, ahol számos iskolából fogadhatnánk látogatókat, és regionális kezdeményezésként elérhetnénk, hogy Budapesten évente 2-3000 gyerekkel több hallhasson klasszikus hangversenyeket.

! Mi lehetne az első és elengedhetetlen lépés ahhoz, hogy a tervből realitás válhasson?

– Elsődlegesen arra van szükség, hogy a felelősök mind a szolgáltató,

mind pedig az irányítói oldalról leüljenek egymással beszélgetni. Elmondani azt, hogy az ifjúsági zenei nevelés és ismeretterjesztés fontos, nem elegendő. A mindennapos éneklés ténye remek, azonban a megfelelő eszközrendszert is hozzá kell rendelnünk. A dolog sikere azon múlik, hogy mi mennyire értünk hozzá, mennyire vagyunk motiváltak, illetve milyen eszközrendszer van a kezünkben. Többnyire az első tényezővel kevesebb baj szokott lenni, mint az utolsóval, de ez sem teljesen igaz, hiszen Magyarországon az énektanár ellátás sem a szakképzésben, sem pedig a motiváltságban nem mondható optimálisnak. Sajnos az énekkutatásnak borzasztóan marginális szerep jutott az elmúlt időszakban az iskolákban. Ha van azonban egy pozitív példa, mondjuk egy kórust vezető és szervező énektanár, akinek a tevékenysége évről évre áthagyományozódik, akkor az igenis megteremt egy újfajta mentalitást. A mindennapos énekléshez először is szakképzett énektanár, másodsor pedig eszközrendszer kell, hogy legyen hol énekeltnie, és legyen természetesen énekorája. Ezeknek az összefüggéseit kellene átgondolni.

■ *A gyerekek oldaláról és hozzáállásáról mi a véleménye? Mondhatjuk-e, hogy a zenei edukációban is az egyik legfontosabb tényező az interaktivitás?*

– A világ áttevődött egyfajta bombasztikusságra, a fiatalokat csak úgy tudjuk megfogni, ha valamennyire közelítünk a saját nyelvükhöz, az általuk preferált zenéhez, ezért a populáris zenéhez is kapcsolódnunk kell. Egy erős

szimfonikus produkció hatása a mai világ ingerküszöb mechanizmusait tekintve lényegesen nagyobb, mint egy hétköznapi éneklés, ami nem ad igazi élményt. A probléma gyökere, hogy az élmény egy készség, amit fejleszteni kell, és ezt verbálisan nem lehet megteremteni. Aki szerint igen, az téved. Egy élményt körbe lehet írni, el lehet mesélni, de attól még nem születik meg. Az élményhez hozzá kell segíteni, aminek van persze verbális útja, de nélkülözhetetlen valamilyen nem verbális dolog, látvány vagy hallási élmény. Az ifjabb korosztálynak olyan élményre van szüksége, ami ezeknek az elementáris mechanizmusoknak az alapjaira hat. Az éneklés az egyik legjobb dolog, ám a közös éneklés csak akkor válik jóvá, ha legalább három ember megközelítőleg tisztán és ugyanazt éneklé, és érti is, hogy mit énekel. Ehhez a feltételek sajnos nem adóttak az iskolákban, ahol kétheti, jó esetben is csak heti egy énekkóra van, nem veszi senki sem komolyan a tantárgyat, s így az iskola sem fordít arra energiát, hogy szakképzett pedagógusa legyen. Az kínál csak élményt, amiben adott a részvétel a dologgal kapcsolatos érzelmek átélésével együtt. Ha ma mindenhol szól a zene, háttérzeneként, vagy a füldugóból, és ez okoz a fiatalok számára örömet –

amit nekünk igazából nincs jogunk minősíteni -, akkor mi, akik hiszünk abban, hogy ennek az öröme még komplexebb, még embert formálóbb, készség javítóbb, még egészségesebb lelkületűvé tevőbb lehet, mint mondjuk a populáris zene, csak egyet tehetünk: fel kell vennünk azokkal az eszközökkel a versenyt, amikkel a fiatalokhoz eljut a kultúra. A szimfonikus zenétől igenis vezet efelé út, nem véletlen a szimfonikus-populáris produkciók magas száma. A szimfonikus zenekar nagyobb élményt ad, mint egy populáris együttes, akik viszont ezt soha nem élték meg át, ezt se megfogalmazni, se megérteni nem fogják. Nekünk, zenészeknek ez a szakmánk, és az a feladatunk, hogy ezt értsük és tudjuk.

■ *A Budapesten megrendezendő konferencia hozhat-e változásokat?*

– Bízom benne, hogy mindazokat meg tudjuk szólítani, akik a másik oldalon a döntéshozói pozícióban ülnek, és sikerül megértetnünk velük e kör lehetőségeit és esélyeit. Remélem egyúttal, hogy még a választási időszak közepette is képesek lesznek arra, hogy mihamarabbi elmozdulás történjen a mostani mechanizmusokban.

(Keszler Patrícia)

Lapunk megjelenésének idejében tartották a „Mindennapos éneklés” konferenciát a BMC-ben. Az előadók közül többen kiemelték az élőzenei beavatató koncertek fontosságát az ifjúság zene iránti fogékonyságának elősegítése érdekében. A konferenciát követő tanácskozás során is többen hangsúlyozták, hogy a kitűzött cél elérése érdekében nélkülözhetetlen a szimfonikus zenekarok edukációs tevékenysége.

(A Szerk.)

A ZENEAKADÉMIA ÁLTAL ELSŐ ALKALOMMAL, HEGEDŰMŰVÉSZEK SZÁMÁRA MEGRENDEZETT BARTÓK-VILÁGVERSENYEN a 22 ezer euróval járó első díjat Cosima Soulez-Larivière nyerte, a 14 ezer euróval járó másodikat Takagi Ririko, a 8 ezer euróval járó harmadik helyet pedig Langer Ágnes kapta. A Salvatore Accardo világhírű hegedűművész vezette nemzetközi zsűrinek tagja volt Szabadi Vilmos és Kelemen Barnabás magyar, Csian Csou kínai, Takasi Simizu japán, Joel Smirnoff amerikai, Krzysztof Wegrzyn német és Ivan Zenaty amerikai hegedűművész, valamint Tallián Tibor magyar zenetudós, Bartók-kutató. Dr. Vigh Andrea, a Zeneakadémia rektora beszédében felidézte, hogy 110 éve Bartók Béla először lépett fel az épületavató koncerten. Mint fogalmazott, Bartók Béla nevéhez és szellemiségéhez méltó versenyt sikerült létrehozniuk, amely méltó arra, hogy hagyományává váljon. Salvatore Accardo, a zsűri elnöke köszönetet mondott a szervezőknek és a közreműködő zenészeknek, zenekaroknak a magas színvonalon megrendezett versenyért.